

Concept nota van uitgangspunten

Skaeve Huse

“Haarlems model”

Gemeente Haarlem

Auteurs: Britt Huijpen
Pleun Rijkers
Leontien van der Stok

23-08-2018
versie 0.2

Inhoud

1	Inleiding	3
2	Voorgeschiedenis Skaeve Huse in Haarlem	3
2.1	Extern haalbaarheidsonderzoek (2010)	4
2.2	Startnotitie Skaeve Huse, (2013).....	4
2.3	Herijken uitgangspunten, Plan van Aanpak pilot-locatie (2017).....	5
3	Haarlemse uitgangspunten Skaeve Huse, 2017	6
3.1	Inleiding - Deense Model.....	6
3.2	Steeds meer aanvullingen op het Deense model.....	6
3.3	Haarlems model waar mogelijk terug naar de Deense basis	6
3.4	Doelgroep en instroom	6
3.5	Basisregels voor deelname.....	8
3.6	Beheermodel	8
3.7	Uitstroom	9
3.8	Positionering t.o.v. ander aanbod in de woonladder.....	9
4	Regionale samenwerking	11
5	Conclusie	11

1 Inleiding

Dit document beschrijft de invulling van Skaeve Huse in Haarlem. Het schetst kort de historische ontwikkeling van dit model en gaat daarna verder in op de uitgangspunten voor het project Skaeve Huse in Haarlem. Dit document is een nadere uitwerking van het beleidskader Opvang, wonen en herstel (BBV 2016/324154), waarin is opgenomen dat een project Skaeve Huse wenselijk is.

In dit document wordt niet expliciet ingegaan op een project Domus+ waarover in het genoemde beleidskader eveneens werd gesteld dat deze voorziening, net als Skaeve Huse, een voorziening zou zijn om te voorzien in de duurzame uitstroom van kwetsbare cliënten uit maatschappelijke opvang. Domus+ verschilt van Skaeve Huse met name in de beoogde doelgroep: daar waar Skaeve Huse bedoeld zijn voor personen die vanwege de multiële problematiek, onder meer tot uiting komend in gedragstoornissen, niet in een groep kunnen functioneren, geldt dat voor de beoogde doelgroep voor Domus+ dat zij wel in een (woon)groep kunnen functioneren. Domus+ is daarenboven specifiek gericht op personen met een licht verstandelijke beperking.

2 Voorgeschiedenis Skaeve Huse in Haarlem

In de gemeente Haarlem en de omliggende regio zijn er enkele tientallen personen die al gedurende vele jaren een ernstige mate van overlast veroorzaken. Het gaat om een specifieke groep cliënten die behoren tot de OGGZ (Openbare Geestelijke Gezondheidszorg). Dit zijn mensen met een eigen verhaal en complexe, meervoudige problematiek. Het zijn mensen waar ernstige zorgen om zijn. Zij vragen zelf vaak geen hulp, zijn veelal dakloos (geweest) of dreigen uit huis gezet te worden, mijden zorg en hebben een afwijzende houding bij elk zorgaanbod dat gedaan wordt. Je zou deze groep zeer zorgvuldige zorgzoekers of zorgwekkende zorgmijders kunnen noemen.

Een mogelijkheid om deze groep, een op dit moment in hun leven meest passende woonaanbod te doen, is de realisatie van Skaeve Huse. De naam Skaeve Huse komt uit Denemarken, waar al enige jaren ervaring is opgedaan met dit soort woonvoorzieningen. De Denen ontleen de naam aan het subsidieprogramma: "Skaeve Huse til skaeve existenser". In het kort vertaald: "bijzondere huizen voor bijzondere leefwijzen".

Skaeve Huse zijn bedoeld voor personen die nu in zorginstellingen vertoeven (vaak een dure voorziening) of als ernstige zorgmijder momenteel kiezen voor het overnachten in de buitenlucht. Veelal gaat het om (alleenstaande) mensen met (psychische, psychiatrische en/of verstandelijke) beperkingen die al langere tijd dakloos zijn. Wanneer zij zouden kunnen wonen op een rustige plek en met goede begeleiding, dan kan hun situatie aanzienlijk verbeteren. Die verbetering heeft niet alleen invloed op de mensen zelf, maar ook op de zorginstellingen en de buurt waar zij geen overlast (meer) veroorzaken. Een geschikte locatie moet voor de betrokken cliënten een rustige en goede plek zijn, en gelijktijdig geen overlast aan omwonenden veroorzaken. De bijzondere leefwijze van deze doelgroep brengt immers met zich mee dat de leefwijze niet passend is binnen reguliere woonwijken.

2.1 Extern haalbaarheidsonderzoek (2010)

In 2010 heeft er een extern haalbaarheidsonderzoek plaatsgevonden binnen de gemeenten Haarlemmermeer/Haarlem en Velsen om te kijken naar een oplossing voor de woonbehoeften van de "onaangepasten" binnen de OGGZ-doelgroep. Dit onderzoek is door het college van de gemeente Haarlem besproken. Het college in Haarlem heeft destijds op basis van dit onderzoek aangegeven een dergelijke voorziening niet binnen de gemeentegrenzen van Haarlem te willen realiseren. In 2012 werd er geconstateerd dat de maatschappelijke opvangvoorzieningen, met name de nachtopvang in Haarlem, verstopt raakten, omdat de uitstroom van diverse groeperingen naar andere passende vervolg opvangvoorzieningen niet mogelijk is, gezien het ontbreken hiervan.

2.2 Startnotitie Skaeve Huse, (2013)

In 2012 werd het Skaeve Huse concept weer op de agenda gezet.

Vanuit de Brede Centrale Toegang was via een brief (dd. 18 juni 2012) aan de portefeuillehouders van de regiogemeenten van Zuid- en Midden Kennemerland en Haarlemmermeer meegedeeld dat de situatie, die aanwezig was binnen de maatschappelijke opvang in de regio's zeer onwenselijk was. Hiervoor werd een oplossing gevraagd. Het portefeuillehoudersoverleg heeft in haar vergadering dd. 12 juli 2012 de regionale ambtenaren die ressorteren onder het Regionaal Kompas de opdracht gegeven om te bezien in hoeverre voor het onderdeel "onaangepasten" binnen de OGGZ doelgroep, die verbleven in maatschappelijke opvangvoorzieningen, een oplossing te vinden is. Hierbij werd het uitgebrachte rapport uit 2010: "Bijzondere huizen voor bijzondere mensen (Skaeve Huse)" als uitgangspunt genomen.

De startnotitie die uiteindelijk in 2013 opgesteld was eindigt met het volgende *Résumé*

Invulling Skaeve Huse

Als we ons verbinden om regionaal te komen tot een verbijzondering voor huisvesting voor de doelgroep "mensen die in een gewone woonomgeving niet te handhaven zijn" dan komen we tot onderstaande totale behoefte:

Regio Zuid Kennemerland: 8

Midden Kennemerland: 1

Haarlemmermeer: 0

Wil een project echter goed te exploiteren zijn dan is een omvang van maximaal 10 woningen noodzakelijk. Voor de middellange en langere termijn hebben we dit aantal zeker nodig.

Om tot een goed plan van aanpak te kunnen komen is nodig:

Gezamenlijke inspanningsverplichtingen voor:

- Onderzoek naar geschikte locaties - waarbij alle regiogemeenten Zuid- en Midden Kennemerland en Haarlemmermeer betrokken moeten worden. Hierbij kan hulp ingeroepen worden van wijkraden of bijvoorbeeld via de website van de regiogemeenten een oproep plaatsen aan de bewoners van de regiogemeenten om hierin te helpen zoeken;

Bij het vinden van 1 of 2 geschikte locaties communicatie traject uitzetten voor omwonenden beoogde locaties;

- Indien mogelijk onderzoeken of plaatsen van containerwoningen op beoogde locatie mogelijk is;

- Onderzoek naar kostenopzet aan de hand van de beoogde locatie;

- Financiële dekking voor project

Voordat er een start gemaakt kan worden met bovenstaande inspanningen moet hiervoor regionaal politiek draagvlak zijn, waarvoor wij onderstaande besluitpunten hebben geformuleerd:

Besluitpunten Skaeve Huse 2013:

1. De portefeuillehouders (die maatschappelijke opvang in hun portefeuille hebben) binnen de regio's Zuid- en Midden Kennemerland en Haarlemmermeer gaan accoord met de uitgangspunten zoals neergelegd in de startnotitie "Skaeve Huse 2013";

2. Zij geven hierbij opdracht aan hun ambtenaren om te komen met een plan van aanpak voor "Skaeve Huse" overeenkomstig bovengenoemde inspanningsverplichtingen.

Het vervolg op dit resumé heeft lang op zich laten wachten omdat de afgelopen jaren prioriteit moest worden gegeven aan het verbeteren van de maatschappelijke opvang in kwantiteit en kwaliteit. De locaties Wilhelmina en Velservoort vormen daarvan het resultaat.

2.3 Herijken uitgangspunten, Plan van Aanpak pilot-locatie (2017)

Op dit moment bestaat de wens, mede gevoed door urgentieuitingen uit het veld, om gericht op weg te gaan naar een eerste pilot locatie. Het doel is daarbij

- te komen tot een aanpak die moet leiden tot een perceel waar Skaeve Huse geëxploiteerd kunnen worden;
- te inventariseren of er draagvlak te vinden is voor een regionale aanpak.

Onderdeel hiervan is het herijken van de uitgangspunten middels een ronde langs de velden. In de periode jun-aug 2017 is deze ronde uitgevoerd wat heeft geleid tot een invulling van het Skaeve Huse model in Haarlem.

3 Haarlemse uitgangspunten Skaeve Huse, 2017

3.1 Inleiding - Deense Model

In Denemarken is al enkele jaren ervaring opgedaan met Skaeve Huse. De doelstelling van het Deense model is wonen: een veilig dak boven het hoofd en veiligheid voor de omgeving. Het gaat om het creëren van een woonvoorziening voor mensen, die in een gewone woonomgeving niet te handhaven zijn. Hierbij wordt primair ingezet op het creëren van rust voor zowel individu als de woonomgeving. Dit model stelt dan ook weinig eisen aan het woongedrag van de bewoners. Verbouwen, aanbouwen en bijbouwen aan een Skaeve Huse is toegestaan.

Er zijn geen eisen aan de dagbesteding bij het Deense model. Re-integratie of resocialisatie van de bewoners is geen primaire doelstelling. Wel is er beheer van de omgeving, met de focus op presentie. Dat houdt in dat de beheerder aanwezig is op de locatie en zorgt dat de bewoners zich aan de vooraf afgesproken basisregels houden. Re-integratie of resocialisatie kan wel bevorderd worden als de bewoner aangeeft dit te willen, de beheerder is hiervoor het eerste aanspreekpunt en kan vervolgens doorverwijzen naar professionals in de zorg. Zij kunnen de bewoners, wanneer dat passend is in het zorgtraject, begeleiden naar dagbesteding, werk en/of onderwijs.

3.2 Steeds meer aanvullingen op het Deense model

In de afgelopen jaren komen er in Nederland steeds meer woonprojecten onder de noemer “Skaeve Huse”. Deze woonprojecten verschillen met name in de doelstelling van het Deense oorspronkelijk Skaeve Huse model.

In het Deense model is de doelstelling enkel veilig wonen, terwijl in de “Skaeve Huse” projecten in Nederland re-integratie of resocialisatie in de doelstellingen wordt meegenomen. Er worden hogere eisen gesteld aan het woongedrag van de bewoner. Denk daarbij aan bijvoorbeeld verplichte dagbesteding voor de bewoners. Bewoners moeten daarvoor dan ook een begeleidings- en/of een zorgovereenkomst ondertekenen.

3.3 Haarlems model waar mogelijk terug naar de Deense basis

“Skaeve Huse Haarlem” volgt het traditionele Deense model. De doelstelling die “Skaeve Huse Haarlem” heeft is wonen in een veilige omgeving. Het zal woningen bieden aan de zorgwekkende zorgmijders die al vele vormen van zorg en begeleiding hebben gehad, steeds zonder duurzaam succes. Het is een vorm van wonen die tot nu toe ontbreekt in de keten van wonen en woonvoorzieningen in Haarlem, waar wel vraag naar is vanuit cliënten, zorgaanbieders en andere betrokkenen in het veld zoals handhaving en politie.

3.4 Doelgroep en instroom

De doelgroep die geschikt is om te wonen in “Skaeve Huse Haarlem” is specifiek en beperkt. De doelgroep kan als volgt omschreven worden:

Invulling Skaeve Huse

- Daadwerkelijk dakloos zijn en behoren tot de OGGZ-doelgroep en daarmee onvoldoende in staat worden geacht om zelf regie te voeren over hun eigen probleem én oplossing;
- Veroorzaken ernstige, niet te tolereren woonoverlast;
- Zijn niet in staat zich te handhaven in een “normale” woonomgeving;
- Hebben vaak jarenlange begeleiding of hulp gehad vanwege psychiatrische- en/of verslavingsproblematiek, al dan niet gecombineerd met een verstandelijke beperking;
- Beschikken meestal over onvoldoende sociale vaardigheden;

In het veld in de regio Haarlem is er een grove schatting gemaakt naar personen die mogelijk geschikt zijn om in een Skaeve Huse te wonen. Deze schatting loopt uiteen van 20 tot 40 personen, met uitschieters tot wel 100 personen. Deze grote verschillen kunnen verklaard worden door verschillen in opvattingen over de grenzen van mogelijkheden binnen “reguliere” opvangvoorzieningen.

Een eerste locatie van “Skaeve Huse Haarlem” zal slechts ruimte gaan bieden voor drie tot zes personen. Skaeve Huse is vooralsnog geen grootschalige oplossing om onderdak te bieden aan deze zeer complexe doelgroep. In de begeleiding van de toekomstige bewoners zullen zorgorganisaties en beheerder intensief samen moeten werken.

Omdat slechts een beperkt aantal mensen daadwerkelijk in een Skaeve Huse geplaatst kunnen worden, vraagt dit om een duidelijk en zorgvuldig selectieproces. Welke personen er van deze specifieke groep in aanmerking komen voor een Skaeve Huse zal bepaald worden door zorgprofessionals in het veld, bijvoorbeeld tijdens het Operationeel Overleg Zorg in de Maatschappelijke Opvang.

Een eerste opzet van instroom criteria:

- Geen CLZ-indicatie voor AWBZ-zorg;
- Volwassen mannen of vrouwen, 23 jaar en ouder;
- Individuele woonwens zonder kinderen;
- Gebonden aan de regio Zuid- en Midden Kennemerland/Haarlemmermeer;
- Geen andere intramurale of extramurale woonoptie;

De definitieve instroomcriteria worden vastgesteld in overleg met zorgpartijen, handhaving en politie.

Om de leefbaarheid van de locaties te vergroten is de samenstelling van de groep cliënten erg belangrijk. De leden van het Operationeel Overleg Zorg in de Maatschappelijke Opvang kunnen, op basis van de vastgestelde instroomcriteria en kennis van de cliënten en hun geschiedenis, deelnemers voordragen en na instemming door minimaal 2/3^e van de groep goedkeuren. De veldregisseur is als voorzitter verantwoordelijk voor het nemen van een besluit. De Brede Centrale Toegang (BCT) geeft een beschikking af.

3.5 Basisregels voor deelname

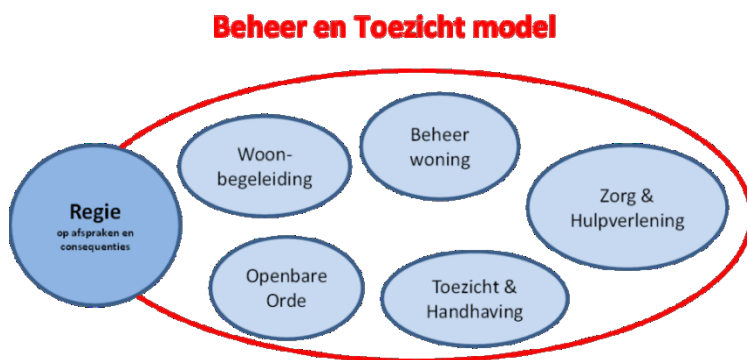
De mensen uit de doelgroep voor “Skaeve Huse Haarlem” zijn niet in staat zich te handhaven in een normale woonomgeving. Toch zullen bewoners van Skaeve Huse zich aan een aantal basisregels moeten houden. Het beheer van de Skaeve Huse Haarlem zullen deze regels handhaven, indien nodig ondersteund door handhavers en bij overtredingen door de politie. Tevens zullen er afspraken gemaakt worden over garantie op bewoning Skaeve Huse na afwezigheid door bijvoorbeeld detentie, opname in een ziekenhuis of kliniek.

Een eerste opzet van basisregels voor deelname:

- Betalen eigen bijdrage/huur
- Geen wettelijk verboden activiteiten
- Geen vorm van brandstichting in de woning
- Geen dierenleed

3.6 Beheermodel

Om de kwaliteit van beheer en toezicht te borgen zullen er duidelijke afspraken gemaakt worden wie de regie hierin heeft en welke taken en verantwoordelijkheden de verschillende partijen hebben die hierbij betrokken zijn.

De beheerder heeft een essentiële taak binnen het beheer en toezicht model. Op het terrein van “Skaeve Huse Haarlem” zal een beheerderwoning geplaatst worden. De beheerder zal tussen de twee tot acht uur per dag aanwezig zijn en gaat onregelmatig langs op “piekmomenten”. Deze momenten worden afgestemd op de bewoners die op dat moment gebruik maken van de Skaeve Huse. De beheerder is het aanspreekpunt voor de bewoners van Skaeve Huse en bouwt, onder andere door zijn aanwezigheid/presentie benadering, een vertrouwensband op met de bewoners. Tevens heeft de beheerder een signaalfunctie en zal indien nodig politie inschakelen of zorgwekkende signalen doorgeven aan zorgprofessionals.

Invulling Skaeve Huse

Vanuit zorg en hulpverlening zijn professionals betrokken met een achtergrond in het begeleiden van zorgwekkende zorgmijders, met kennis van verstandelijke beperkingen, psychiatrische problematiek en verslaving. Ook zijn er professionals uit de zorg betrokken voor het bieden van woonbegeleiding. Voor iedere bewoner betekent dit dat er een ander traject gevolgd wordt, waarbij zoveel mogelijk wordt aangesloten bij de zorg-/hulpvraag. Bij deze doelgroep is het hoofddoel het bieden van een veilige en stabiele woonomgeving voor de cliënt zelf en zijn omgeving.

Toezicht en handhaving werkt nauw samen met de beheerder en komt op onregelmatige basis langs. Vanuit openbare orde is de politie verantwoordelijk indien er sprake is van overtredingen van de wet. Hiermee wordt de veiligheid zo goed mogelijk gewaarborgd.

Samenwerking en overleg tussen de verschillende partijen uit het beheer en toezicht model is van groot belang.

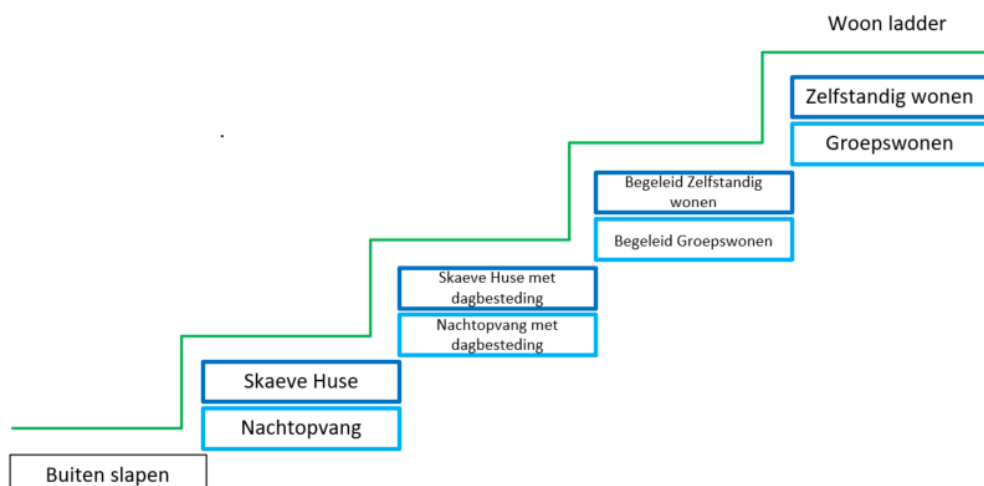
3.7 Uitstroom

Bewoners van “Skaeve Huse Haarlem” kunnen voor onbepaalde tijd blijven wonen in Skaeve Huse. Uitstromen is geen “must” maar wel een mogelijkheid. Er zijn twee mogelijke uitstroom routes.

1. Na een vrijwillig begeleidingstraject op “Skaeve Huse”; wanneer een cliënt meer tot rust is en beter in de maatschappij kan functioneren, kan er uitstroom plaatsvinden. Deze uitstroom zal zijn naar begeleid wonen, 24 uren opvang of individueel wonen. Dit is alleen indien de bewoner dit zelf wenst en meewerkt aan een zorg- / hulpverleningstraject.
2. Na meermaals de basisregels van “Skaeve Huse Haarlem” te schenden en waarschuwingen te hebben gehad, kan een bewoner onder dwang zijn woning uitgezet worden. De opties binnen de gemeente Haarlem zijn bijzonder beperkt. Er kan mogelijk in geval van uitzetting gebruik worden gemaakt van één van de drie huidige time out bedden. Time out bedden zijn sobere opvang (bed, bad en brood), worden alleens ‘s avonds en ‘s nachts aangeboden en zijn voor maximaal een maand beschikbaar.

3.8 Positionering t.o.v. ander aanbod in de woonladder

De onderstaande woonladder geeft een indruk van de visie op opvangvoorzieningen in Haarlem.

Invulling Skaeve Huse

Skaeve Huse zijn bedoeld voor mensen die niet kunnen functioneren in een groep. Het is daarmee de onderste trede van de maatschappelijke opvang. Cliënten die wel in een groep kunnen functioneren, kunnen gebruik maken van de nachtopvang. Een volgende stap voor beide groepen cliënten (individueel en groepsgeschikten) is een vorm van onderdak en het hebben en behouden van dagbesteding. Vervolgens kunnen mensen doorstromen naar een vorm van begeleid wonen, indien dat past bij het perspectief van de persoon. De laatste stap van de woonladder is een vorm van zelfstandig wonen of groepswonen, zoals bijvoorbeeld in een commune.

Binnen de gemeente Haarlem is de nachtopvang de eerste stap in de keten maatschappelijke opvang. Cliënten die gebruik maken van de nachtopvang hebben een verscheidenheid aan problematiek. Na rondvraag in het veld is gebleken dat in de afgelopen jaren de nachtopvang verstopt aan het raken was doordat er een minimale uitstroom plaatsvindt. Dit lijkt te komen doordat er voor bepaalde doelgroepen geen passende opvangvoorziening is; er is sprake van een beperkte variatie in aanbod in opvang voorzieningen. Dat bemoeilijkt de doorstroom in de keten van zorg.

In onderstaande tabel staan alle opvangvoorzieningen in regio in september 2017¹.

Plaats	Opvangvoorzieningen	Aantal plekken	Doelgroep
Haarlem	24-uursopvang Wilhelmina	30	Alleenstaande daklozen
Haarlem	Velserpoort 1	22	Economisch dakloze gezinnen
Haarlem	Velserpoort 2	25	Alleenstaande daklozen
Haarlem	Frans Halspanden	14	Alleenstaande daklozen die getraind worden in woonvaardigheden
Haarlem	Ziekenboeg	3	Alleenstaande daklozen die zorgbehoefstig zijn
Haarlem	Spaarnezicht	20	Zwerfjongeren
Haarlem	Time-out bed	3	Geschorsten
Bennebroek	Zonneheuvel	12	Alleenstaande (economisch) daklozen
Bennebroek	Zonneheuvel	10 *	Uitgeprocedeerde asielzoekers/ ongedocumenteerden
Beverwijk	Kennemerhof	11	Alleenstaande daklozen
Hoofddorp	Opvang Hoofddorp	30	Dakloze gezinnen

* in de praktijk worden deze plekken flexibel ingezet en ook gebruikt voor de OGGZ-doelgroep als er plek is

“Skaeve Huse Haarlem” is een goede aanvulling op het huidige aanbod. Vanuit het veld zijn er blijvende signalen dat er voor een kleine groep cliënten op dit moment geen geschikte plek gevonden kan worden. Er worden zorgconferenties georganiseerd, maar zonder een passend aanbod

¹ Bron: Handboek Maatschappelijke Opvang, Regio IJmond, Zuid Kennemerland en Haarlemmermeer, Versie d.d. 14 juli 2017

qua huisvesting, blijft een beperkte groep veel overlast veroorzaken binnen de keten van zorg en/of op straat. Voor de diverse groep van mensen die gebruik maakt van maatschappelijke opvangvoorzieningen in de regio Haarlem is er een divers aanbod noodzakelijk. Door passend maatwerk te bieden per cliënt, is de kans op duurzame uitstroom het grootst.

Een heldere positionering van Skaeve Huse in het totaalaanbod is essentieel om geen valse verwachtingen te wekken bij de doelgroep, zorgprofessionals, andere betrokkenen in de keten en de burgers van de stad Haarlem.

4 Regionale samenwerking

Intergemeentelijke samenwerking is voor dit project van groot belang. Wanneer er in de regio meerdere plekken voor deze doelgroep gerealiseerd worden, dan wordt de kans dat een bewoner op een goed passende plek geplaatst kan worden vergroot. Afwijkend aanbod, waarbij in de ene gemeente bijvoorbeeld wel sprake is van een traject met dagbesteding en in de andere gemeente niet, kan elkaar in deze versterken.

5 Conclusie

Skaeve Huse Haarlem is een nieuw aanbod aan maatschappelijke opvang en is een jarenlange gewenste aanvulling op het reeds bestaande aanbod. Met de realisatie van Skaeve Huse, kan de gemeente Haarlem een beter passende woonomgeving bieden, voor een beperkt aantal mensen van deze bijzondere doelgroep. Dat vergroot de veiligheid en leefbaarheid voor alle inwoners van de stad.